

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VI. De Causis excusantibus ab Horarum recitatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

ARTICULUS VI.

De Causis excusantibus ab Horarum recitatione.

- I. Excusare solent ab Horarum recitatione Infirmetas, Gravis occupatio, Impotentia, & Dispensatio.
- II. Infirmetas ut excuset, debet esse gravis, ita ut recitatio valde noccat valetudini.
- III. In dubio an infirmetas sit huiusmodi, standum est iudicio Medici, aut Periti; sed quid si Medicus ipse dubitet?
- IV. Quanam a Doctoribus censeatur esse infirmetas gravis? Num aliquando excusetur ratione aegritudinis ab officio, qui potest missam celebrare?
- V. Qui excusatur a recitatione Horarum ob visus debilitatem, num peccet legendo diu Historias, & omitendo officium?
- VI. Quanam dicatur occupatio gravis, qua excuset? Num aliquando Concionatores, & Confessarii excusentur?
- VII. Qui prouidet se vesperi impediendum, num teneatur mane Vesperas recitare?
- VIII. Num excusentur ob moralem impotentiam, qui in irremediabilibus, aut in carcere detinentur? Num graui morore perturbati, ac scrupulosi?
- IX. Num teneatur cecus, aut carens Breviario recitare Psalmos Matutini, aut Horarum, quos solum scit memoriter.
- X. Qui nequit sine socio officium recitare, num teneatur illum procurare, ac etiam conducere?
- XI. Licite mitur dispensatione, qui a suo Episcopo, aut a suo Pralato regulari dispensatur ex causa rationabili, non tamen si dispensetur in perpetuum.

XII. Beneficiarius non tenetur fructus restituere, si Horas ob impotentiam omittat; secus vero si eas omittat ex dispensatione Episcopi.

I. **C**Ausa, quae a Doctoribus assignari solent, sunt Infirmetas, Gravis occupatio, Impotentia, Dispensatio, de quibus seorsim agendum, omissis iis, quae in prima quaestione articulo ultimo uniuersim docuimus.

II. Quæritur itaque primo; Quanam infirmetas excuset ab officii recitatione?

Respondeo, solam infirmitatem grauem, ob quam pronuntiatio verborum valde noceret valetudini, excusare. Ita ex cap. Clericus, dist. 91. Et ratio est, quia pia mater Ecclesia non obligat cum tanto incommodo.

III. Hinc sequitur, non excusare infirmitatem leuem, qualis esse potest dolor capitis, stomachi, aut etiam aliquando febris tertiana, aut quartana: Quod si dubitetur an hic, & nunc recitatio sit graviter nocitura, standum est iudicio prudentis medici, ut docent communiter Doctores cum Suar. cap. 28.; quia uniuersim in dubiis standum est iudicio Periti in arte, ex cap. Fratemitatis, De frigidis, & maleficiatis: Quod si ipse etiam medicus dubitet, nec alius peritus consuli possit, tunc ad horas non teneatur, cum nemo teneatur exponere se periculo damni grauis. Ita Pal., Bonac., Caram. contra Suar. loc. cit., qui putat in tali casu dari tantum causam dispensationis, non vero absolutam excusationem, eo quod obligatio sit certa, & excusatio dubia. Sed hæc ratio non urget, quia, ut diximus, etiam dubium incidendi in grave damnum est certa excusatio, eo quod possessio, quam habet homo de non exponendo se periculo occisionis, seu grauis damni, prior est præcepto recitan-

citandi horas, & ideo talis possessio pravalet.

IV. Dubitatur tamen apud Doctores, quanam dicatur gravis infirmitas ad effectum omittendi officium; Et quodnam dicatur periculum incidendi in damnum notabile?

Respondeo, iudicio prudentis id discernendum: Ut autem prudenter aliquis iudicare possit, reflectere oportet ad ea, quae Doctores hac in re decernunt. Sanch. lib. 7. consil. cap. 2. docet, excusationem sufficientem ab officio recitando haberi, si propter illud futura sit stomachi cruditas, vel capitis gravedo, vel virium lassitudo, vel tardior febris remissio. Praeterea imbecillitas ejus, quem febris deseruit, excusat illum per aliquot dies iudicio prudentis ab officio, quia imbecillitas illa convalescentis est quaedam infirmitas: Additque Sanch., quod si vellet iste celebrare iis diebus convalescentiae, posset, quamvis vacaret ab officio, cum id suavitati Ecclesiae tribuendum sit. Docet ulterius Pellizar. tract. 5. cap. 8., quod quartana laborans, quando expectat vesperi accessionem febris, teneatur mane recitare horas tempore matutino respondentes; quamvis non teneatur juxta probabilem sententiam mane recitare Vesperas, & Completorium praeveniendo tempus. Verum si mane sit imbecillis, timeatque sibi recitationem officii nocituram, a toto officio excusabitur. Additque Pellizar., luscum, seu oculis laborantem non teneri ad legendas horas, si timeat paulatim mox se deperditurum vim videndi.

V. Dubitatur tamen; An hic peccet, si voluntarie legat fabulas, vel historias, omittendo officium ratione talis infirmitatis?

Respondet idem Pellizar. cum Tambur. non peccaturum contra obligationem recitandi officium, cum ad illud non teneatur; Sicuti qui ex infir-

mitate comedit carnes in Quadragesima, non peccat contra praecipuum abstinendi a carnibus, si aliquando ob gulam comedat pisces; peccaret ergo uterque solum contra charitatem in seipsum, si haec agat cum periculo gravis detrimenti; quod tamen raro accidit.

VI. Quaeritur secundo; Quanam gravis occupatio excuset?

Respondeo, illam occupationem dici gravem, quae necessaria est in re pertinente ad animae salutem, ad vitam, honorem, fortunas, itaut si talis occupatio sit moraliter impossibilis cum horarum recitatione, ab ea excuset; Unde ex Tambur. excusantur communiter habituri publicam lectionem in concursu ad cathedram, vel ad Doctoratus lauream acquirendam. Excusantur etiam concionatores, & confessorii, si nec concionem, nec confessiones possunt omittere sine nota, aut scandalo, quando simul satisfacere Officio non possunt. Raro autem accidit, ut non possint confessiones differri ad sequentem diem.

VII. Dubitabis, an qui praevidet se vesperi impediendum, teneatur mane recitare vespertas, & completorium?

Respondeo, quod quamvis universim verum sit, quod qui praevidet se non posse in fine temporis praefixi praecipuum implere, teneatur praevinire; verbi gratia tenetur mane audire Sacrum, qui praevidet se impediendum sub meridiem; tamen probabile est ex Pelliz. tract. 3. cap. 5., quod si impedimentum apponendum vespere sit involuntarium, non tenearis mane vespertas, & completorium recitare, verbi gratia, si laboraturus sis quartana a meridie; secus tamen dicendum si impedimentum sit voluntarium, verbi gratia si velis post meridiem iter facere: Ratio est, quia obligatus ad aliquid ponendum tenetur tollere omnia impedimenta, quae potest, & adhi-

adhibere omnia media ad illud ponendum?

VIII. Quæritur tertio; Quanam impotentia excusetur?

Respondeo, excusare quamcumque impotentiam sive physicam, sive moralem; verbi gratia si obliviscaris, si careas breviario, si nescias legere: (quamvis enim peccet, qui beneficium, vel ordines suscipit ignorans legere, at deinde solum tenetur addiscere) Excusaris etiam, si sis mutus, si cæcus, quamvis cæcus teneatur, si sciat memoriter. Ratio horum omnium est, quia impossibile nulla est obligatio, ex leg. *Impossibile*, ff. de Reg. juris. Excusat etiam impotentia moralis; unde, ut supra diximus, probabiliter excusantur damnati ad triremes, captivi apud infideles, & qui inclusi in carcere essent in statu miserrimo valde triremibus affini; Sicut etiam qui ex repentino, & maximo mœrore ita perturbantur, ut magnam habeant in recitando difficultatem: Et ita docent aliqui de viro nimis scrupuloso. An autem qui non potest totum officium recitare, teneatur ad illam partem, quam potest, diximus quæst. 1. art. ult. num. 11.

IX. Adde hic, Joan. Sanch. putare, quod cæcus, qui memoriter scit psalmos matutini, non teneatur recitare matutinum, si non possit legere lectiones, quia psalmi sine lectionibus non sunt substantialiter matutinum; Et idem docet Garz. apud Dian. part. 2. tract. 12. resol. 43.: Hoc tamen Thomas Sanch. non admittit, saltem in matutinis trium lectionum; Sicut nec videtur admittendum quod docent Tolet., Dian., & alii apud Pellizar. tract. 5. cap. 8., quod qui solum memoriter scit psalmos horarum, non vero capitula, & orationes, nec teneatur ad horas, eo quod psalmi sine capitulis, & orationibus non sint substantialiter horæ canonicæ. Ratio,

Pars II,

cur id admitti non debeat, est, quia omnes psalmi sunt pars notabilis, quæ præsumitur a Legislatore intenta.

X. Dubitatur, an qui solum cum socio potest integrum officium recitare, teneatur socium adhibere ad præceptum implendum?

Respondeo cum Suar., Vasq., Azor., Laym. apud Bonac. quæst. 6. punct. 2. contra Less., & Henr., beneficium non solum teneri socium adhibere, sed etiam illum conducere ex fructibus beneficii, modo commode possit; nam si sit surdaster, qui sine magna vociferatione, & incommodo non posset, non teneatur. Ratio est, quia cum ex justitia teneatur beneficiatus ad horas recitandas, tenetur adhibere media non multum diffricilia ad talem finem ordinata: Contra tamen Professus, & habens Ordines sacros non tenetur propriis expensis socium conducere, sed tenetur adhibere socium, si facile illum habere possit. Quamvis Tambur. putet probabile esse ad id non teneri, quia facultas adhibendi socium est privilegium, & privilegiis nemo uti tenetur; quæ ratio militat etiam pro beneficiario; & ideo Joan. Sanch. apud Garz. de Benef. 3. part. cap. 1. etiam beneficiarium deobligat; Quod tamen Doctores communiter non admittunt.

XI. Quæritur demum, Quanam dispensatio excusetur?

Respondeo, dispensationem habitam a Summo Pontifice excusare, etiam si sine causa dispensarit; quia Pontifex in sua lege valide, quamvis illicite sine causa dispensare potest. Excusat etiam dispensatio Episcopi, vel Vicarii generalis cum subditis, nec non Prælatorum regularium cum subditis suis exemptis ab Episcopi jurisdictione, dummodo dispensatio fiat ex rationabili causa, & non in perpetuum. Ratio est, quia inferior non potest ex una parte sine causa dispen-

Hare

fare valide in lege superioris, ex altera parte potest licite, quando necessitas urget, nec potest facile adiri superior, scilicet summus Pontifex, & multo magis in casibus, qui frequenter occurrunt, ut notant Suar., & Pal.; in iis enim censetur Pontifex potestatem concessisse Episcopis dispensandi, ne fideles cogantur ad Pontificem recurrere in casibus, qui sæpe occurrunt: Quia tamen raro accidit, quod debeat aliquis dispensari in recitatione officii in perpetuum, ideo non potest Episcopus dispensare in perpetuum. Immo notat Merol., quod Vicarius generalis, & capitularis non nisi de mandato speciali Episcopi, & capituli possit dispensare; quia quamvis omnis jurisdictio Episcopi communicetur Vicario generali, at non in iis, quæ sapiunt liberalitatem, & gratiam.

Notandum hic, quod quamvis be-

neficiatus impotens recitare officium vel ob gravem occupationem, vel ob infirmitatem, &c. non teneatur restituere fructus beneficii, eo quod non teneatur ad pœnam, ubi non præcessit culpa; tamen dispensatus ab Episcopo ob justam causam videtur obligandus juxta sententiam Tambur. hic ad restituendos fructus beneficii; quia non apparet posse adesse rationabilem causam, cur etiam in hoc dispensetur ab Episcopo, quod faciat suos fructus beneficii, qui restitui debent ab omittente officium. Opposita tamen sententia non videtur improbabilis, cum non omittatur officium culpabiliter: Sicut qui ex dispensatione Pontificis non residet, non eatenus obligatur restituere fructus beneficii correspondentes residentia; ut fert praxis, & fusius ostendimus in Opusculo de Beneficiis.

Q U Æ S T I O IV.

De Dei Cultu per Adorationem.

Adoratio, alter præstantissimus actus religionis, definitur a D. Th. 2. 2. quæst. 84., quod sit *Exhibitio reverentia, seu honoris cum submissione propter excellentiam ejus, cui exhibetur*: Et ex Damasceno Adoratio est *Submissionis, & humiliationis nota*. Quare differt honor ab adoratione, quia quamvis omnis adoratio sit honor, non tamen e contra; Nam honor etiam æqualibus exhiberi potest, adoratio vero non nisi excellentiori, cui nosmetipsos submittamus. Quia tamen excellentia alia est Increata propria Dei, alia Creatura, idcirco tam Deus, quam creatura adorari possunt; quamvis diversimode, ut infra. Dividitur autem primo Adoratio ex parte actus in Internam, & Externam: Illa fert voluntatis submissionem alteri propter suam excellentiam, hæc vero fert eandem submissionem exterius significatam, verbi gratia genuflexione, inclinatione, osculo pedum, manuum, &c.: Quia tamen ab hominibus adorari debet Deus animo simul, & corpore, seu adoratione externa, quæ supponat internam, idcirco D. Th. Adorationem reposuit inter exteriores actus religionis.

Secundo dividitur ex parte objecti, seu ex parte personæ adoratæ in Latriam, Hyperduliam, & Duliam. Latria est adoratio, quæ soli Deo, ut pri-

ma